

Huisarts en Wetenschap

Huisarts en Wetenschap verschijnt 13 maal per jaar.

Website: <http://www.henw.org>

Redactiecommissie

Dr. J.O.M. Zaat, voorzitter
Dr. R.A.M.J. Damoiseaux
Dr. H.E. van der Horst
Drs. T.C. olde Hartman (junior-redactielid)
Dr. F.G. Schellevis
Dr. H.C.P.M. van Weert
Dr. G.Th. van der Werf
Dr. P.L.B.J. Lucassen

Redactiesecretariaat

Drs. F. Gerritsma
Postbus 3231, 3502 GE Utrecht
T (030) 288 17 00, F (030) 287 06 68
E-mail redactie@nhg-nl.org
Eindredactie drs. C.H.M. Kramer
E-mail c.kramer@nhg-nl.org

Basisvormgeving

Helfrich ontwerp bureau, Deventer

Nederlands Huisartsen Genootschap

Lomanlaan 103, 3526 XD Utrecht
Postbus 3231, 3502 GE Utrecht
T (030) 288 17 00, F (030) 287 06 68

Abonnementenadministratie

Klantenservice Bohn Stafleu Van Loghum bv
Postbus 246, 3990 GA Houten
T (030) 638 37 36, F (030) 638 39 99
Voor informatie en bestellingen raadpleeg www.bsl.nl
Distributeur voor België:
Standaard Uitgeverij
Belgiëlei 147a, 2018 Antwerpen
www.standaarduitgeverij.be

Uitgeverij/advertentie-exploitatie

Bohn Stafleu Van Loghum bv
Postbus 246, 3990 GA Houten
Telefoon (030) 638 38 74
Advertenties behoeven de goedkeuring van de redactiecommissie.
Inzenden aan de uitgeverij, media.marketing@bsl.nl

Nieuwe abonnementen

Abonnementen kunnen op ieder gewenst moment worden aangegaan en worden stilzwijgend met telkens een jaar verlengd tot wederopzegging. Een abonnement wordt één maal per jaar bij vooruitfacturering voor het aankomende jaar berekend. Een studentenabonnement loopt gelijk met het studiejaar, van 1 september t/m 31 augustus, en wordt stilzwijgend met telkens 1 jaar verlengd tot wederopzegging. Een studie abonnement heeft een maximale looptijd van 2 jaar en wordt dan automatisch omgezet in een regulier abonnement. Bij wijziging van de tenaamstelling en/of het adres verzoeken wij u de adreswijziging met de gewijzigde gegevens op te sturen naar Bohn Stafleu van Loghum. Beëindiging van het abonnement kan uitsluitend schriftelijk en dient uiterlijk 2 maanden voor afloop van het lopende abonnementsjaar te zijn ontvangen.

Abonnementenprijzen

Jaarabonnement (incl. verzend- & administratiekosten)
particulieren: € 106,55; geldt ook voor Ned. Antillen en Suriname
overig buitenland: € 160,05
studenten: € 53,28
België: € 107,60
losse nummers: € 13,80
Prijswijzigingen voorbehouden.

Levering en diensten geschieden volgens de voorwaarden van Bohn Stafleu Van Loghum, gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Utrecht onder dossiernr. 30073597 op 7 februari 2003. De voorwaarden zijn in te zien op www.bsl.nl, of worden de koper op diens verzoek toegezonden.

ISSN 0018-7070

HO
2004
TIJDSCHRIFTEN

Nederlands
Uitgeversverbond
Groep uitgevers voor
vak en wetenschap

Compassie en empathie zijn aan te leren

Een goede dokter kan meer dan alleen richtlijnen toepassen; een goede dokter is empathisch en heeft compassie. Han van Wietmarschen schrijft daar in deze H&W naar aanleiding van verschillende verhalen en romans een mooi essay over. Compassie blijkt ook uit de korte fotoserie van Ignace Schretlen over het verlaten van zijn praktijk. Bijdragen die misschien niet wetenschappelijk in engere zin zijn, maar zeer des huisarts en daarom de moeite van het lezen en bekijken waard zijn.

Kun je empathie aanleren? Ja, dat blijkt te kunnen, en wel met behulp van een cursus *medical humanities*. In Californië werden eerstejaars geneeskunde studenten uitgenodigd mee te doen aan een cursus van 8 uur, waarin een psycholoog en een huisarts aan de hand van poëzie en korte verhalen ingingen op thema's als de arts-patiëntrelatie, seksualiteit, lichamelijk onderzoek, pijn, luisteren, ouder worden, culturele verschillen en gedragsverandering.¹ Slechts een kwart van de studenten nam deel (22/92). Ze werden gerandomiseerd waarbij de eerste groep gelijk de interventie kreeg en de tweede groep na 6 maanden. Alle deelnemers vulden 2 gevalideerde empathie-vragenlijsten in en daarnaast hielden de onderzoekers ook focusgroepen. Zestien studenten namen aan alle bijeenkomsten deel. De empathie (en de waardering voor medical humanities) nam na de interventie significant toe. Uit de focusgroepen bleek dat vooral het begrip empathie meer inhoud had kregen. Studenten konden beter beschrijven wat empathie inhield en zij zagen in hoe literatuur kan helpen om patiënten beter te begrijpen. Volgens de onderzoekers stimuleert lezen vooral het begrip voor emoties van patiënten. Voorzover ik weet, is dit de enige RCT die het effect van literatuur op het begrip van empathie heeft onderzocht. Zoals op elke kleine trial valt ook hier methodologisch wel iets op aan te merken en het blijft onduidelijk of het gedrag ook werkelijk verandert, maar de resultaten ondersteunen het idee dat elke

arts literatuur zou moeten lezen. Ook de huisartsenopleiding kan wat mij betreft wel een injectie met belletristie gebruiken. Misschien geldt dat nog wel meer voor pure onderzoekers. Verhalen, poëzie en romans leren juist onderzoekers – die immers niet zoals huisartsen dagelijks verhalen horen – het echte leven kennen. Er zijn verscheidene websites die belangstellenden op het goede spoor kunnen zetten.^{2,3} (JZ)

1 Shapiro J, et al. *Teaching empathy to first year medical students: evaluation of an elective literature and medicine course*. *Educ Health* 2004;17:73-84.

2 <http://www.literatuurengeneeskunde.nl>

3 <http://endeavor.med.nyu.edu/lit-med/medhum.htm>

Zieke kinderen

Het is vaak al lastig genoeg om de *Wet op de geneeskundige behandelingsovereenkomst* (WGBO) in contacten met volwassen patiënten voldoende na te leven. In contacten met kinderen is dat nog een graadje moeilijker. Hulpverleners en patiënten weten vaak niet hoe het precies zit. De Vereniging Kind en Ziekenhuis nam het initiatief tot het ontwikkelen van een website (www.JadokterNeedokter.nl) waarop de WGBO in de vorm van een strip aan kinderen van verschillende leeftijden wordt uitgelegd. Op de website worden niet alleen ingewikkelde beslissingen over ingrijpende behandelingen besproken. Het voorbeeld van de beslissing over een buitenboordbeugel zal veel kinderen aanspreken. (HvdH)

Rubrieken in dit nummer

LINH-cijfers	613
Ingezonden	666
Cochrane-reviews	667
Boeken	669
Antwoorden kennistoets	672